

Memo voorbereiding overleg over Wolf – maandag 22 april

Het overleg is omdat er behoefte is aan een handelingsperspectief:

- Inspelen op 'Wat als'-scenario's voor de wolf in verband met handelingsverleggen.
- Wens tot meer grip en inzicht in de mogelijkheden om te acteren.
- Duiding van de rol in het speelveld en inspelen als het gaat om spanningen rond de wolf in de samenleving, in onze drukke en dichtbevolkte provincie, belangen van verschillende groepen.
- Empathie en begrip voor sentimenten en gevolgen aanwezigheid.
- Feitelijke en correcte weergave van feitelijke situatie rond de wolf, 'depaniekeren'.

1 – Incident in Drenthe: wolf bijt man

Achtergrondinformatie:

In een weekend in 2023 vond een het incident in Drenthe plaats waarbij een man aangevallen werd door een wolf. Op dat moment waren wij vanuit de provincie net druk in gesprek met de Zoogdiervereniging over het zenderen van de wolf in Utrecht.

De Zoogdiervereniging had in dat weekend, net als andere partijen, pers en andere vragen beantwoord. Bij de provincie Drenthe was niemand bereikbaar en ook bij BIJ12 niet. De Zoogdiervereniging en de andere partijen waren daar verbolgen over en hadden persregie vanuit BIJ12 verwacht/gehoopt. We hebben daar op dat moment navraag naar gedaan bij BIJ12.

BIJ12 gaf aan bekend te zijn met deze frustratie van de Zoogdiervereniging en anderen, maar gaven aan geen bestuurlijke opdracht rond de wolf te hebben. Om die reden namen ze dus geen persregie en beantwoordden ze geen pers- en andere vragen voor de provincies.

Vraag aan Mirjam:

Is het denkbaar en wenselijk dat BIJ12/IPO namens alle provincies regie voert bij ernstige incidenten?

Advies Faunateam:

Opnieuw agenderen in AACVP en BACVP.

Vanuit de wens voor een interprovinciale brede strategie, is het een slimme zet om BIJ12/IPO ook een bestuurlijke woordvoeringsopdracht wolf te geven. Dit in samenhang met het wolveninformatiepunt.

Aandachtspunten:

- BIJ12 is een uitvoeringsorganisatie. Kunnen we deze regierol bij ernstige incidenten van hen vragen en verwachten? Eerder bij IPO beleggen?
- Is er daarnaast ook een provinciale bestuurlijke rol te pakken? En daarnaast de menselijk rol? Empathie voor de onrust in de samenleving, medeleven tonen.

Ter informatie voegen we hier het NOS-artikel over het incident in Drenthe, hoe het is gelopen qua handelen:

Aangiftes tegen burgemeester en boer om doden wolf

Twee natuurorganisaties doen aangifte tegen de boer die gisteren in Wapse (Drenthe) gewond raakte na een aanvaring met een wolf en tegen de burgemeester van Westerveld, waar Wapse onder valt.

Gisteravond kondigde de Faunabescherming, een organisatie die pleit voor het met rust laten van wilde dieren en tegen de jacht is, de aangifte aan op de eigen website. Vanochtend kwam dierenrechtenorganisatie Animal Rights met een soortgelijke aangifte.

Ook overweegt Animal Rights aangifte te doen tegen de locoburgemeester die gisteren betrokken was bij het besluit de wolf dood te schieten en tegen de agent die het schot heeft gelost, schrijft persbureau ANP. De organisatie stelt dat door het doodschieten van de wolf de Habitatrichtlijn is overtreden, waarin wolven worden aangemerkt als beschermde soort.

Volgens de Faunabescherming had de burgemeester "het recht niet" om de wolf dood te laten schieten. Ook stelt de dierenbeschermingsorganisatie dat het incident geen aanval van een wolf op een mens betrof, maar juist andersom. "Wie zo onverstandig is om een roofdier met een hooivork en een schep te lijf te gaan, kan verwachten dat het dier zich bedreigd voelt en zich verdedigt", zegt de Faunabescherming over het handelen van de hobbyboer.

De boer kwam er gisterochtend achter dat een aantal van zijn schapen was doodgebeten. Hij wilde de wolf verjagen en werd vervolgens gebeten. Na een behandeling in het ziekenhuis kon hij dezelfde dag weer naar huis.

'Protocol niet gevolgd'

De wolf werd na de aanvaring in een weiland onder zonnepanelen gevonden, aldus de Faunabescherming. "Het protocol, om te beoordelen of een wolf mensen heeft aangevallen en vervolgens moet worden gedood, is in het geheel niet gevolgd. De

burgemeester had niet het recht om wie dan ook opdracht te geven de wolf dood te schieten. En de politie had dat moeten weten en verifiëren, alvorens te schieten."

2 – Wolvencommissie en wolvenconsulent

In Drenthe en Gelderland bestaan Wolvencommissies. In Gelderland bestaat de wolvencommissie uit vertegenwoordigers van veehouderij, terrein-eigenaren en gemeenten. De commissie maakt een preventieplan en geeft adviezen over bijvoorbeeld het plaatsen van afrasteringen en over het verloop van de schadeafhandeling voor dierhouders of de monitoring van de wolf.

De wolvenconsulenten van de commissie adviseren veehouders gratis over preventieve maatregelen. Daarnaast helpen ze bij het aanvragen van subsidie. De Wolvencommissie brengt tevens, gevraagd en ongevraagd, advies over preventie uit.

In onze provincie zijn nog geen financiële middelen gevonden, zou een wolvencommissie en/of een wolvenconsulent kunnen helpen, bijvoorbeeld als vaste, objectieve en deskundige spreker op voorlichtingsavonden. Ook kan een wolvenconsulent ondernemers adviseren rond plaatsing en onderhoud van rasters. Ook kan een wolvencommissie of een wolvenconsulent ons advies geven over waar we als provincie met beleid op kunnen inzetten op basis van ervaringen uit de praktijk. In Gelderland is de wolvenconsulent ook te benaderen om hulp te bieden bij het aanvragen van subsidie. Dit laatste lijkt ons minder nodig, omdat het aanvragen van subsidie niet erg ingewikkeld is.

Het inrichten van een wolvencommissie komt dus geregeld terug als optie. Vanuit Gelderland hebben we daarover de volgende informatie beschikbaar:

In het algemeen: hoe ondersteunt de provincie Gld dit (deze commissie en haar activiteiten)?

De wolvencommissie is in opdracht van de provincie opgericht voor preventie wolvenschade. Leden gaan in gesprek met direct belanghebbenden. Samen bekijken ze welke maatregelen binnen het leefgebied van de wolf nodig zijn. Om zo schade door wolven te voorkomen. De wolvencommissie vergadert 4x per jaar en is bij diverse bijeenkomsten met de verschillende sectoren aanwezig.

De wolvencommissie heeft als taak om een preventieplan te maken. Dankzij het preventieplan kan iemand die woont in het leefgebied van wolven om hulp vragen. Als provincie zorgen we dan voor maatregelen die schade voorkomen. In het preventieplan staan ook adviezen over financiële ondersteuning voor schapen- en geitenhouders. Zo is het plaatsen van afrasteringen die de wolf tegenhouden een optie. In het plan staan ook algemenere adviezen. Bijvoorbeeld over het verloop van de schaderegeling voor dierhouders of de monitoring van de wolf.

De provincie heeft de commissie formeel ingesteld, betaald vacatievergoedingen, levert het secretariaat en heeft een werkbudget van ongeveer 50K per jaar beschikbaar gesteld. De provincie betaald ook de wolvenconsulent en pilots die door de wolvencommissie zijn voorgesteld. Er zijn ook noodsets aangeschaft.

Is publiekscommunicatie ook onderdeel van het werk van de commissie?

Nee, focus ligt op dierhouders. Publiekscommunicatie is aan gemeenten, dan wordt wel desgevraagd een fysieke bijdrage geleverd.

Hoe is procedure van instellen commissie gegaan?

Initiatief vanuit de sectorpartners en van daaruit breder aangezocht. Vervolgens in 2019 formeel ingesteld door GS. Momenteel vraag of het verbreed zou moeten worden.

Wat is de algemene ervaring tot op heden met het bestaan van een commissie?

Wij hebben hele goede ervaringen met de gebiedscommissie preventie wolvenschade. De commissie adviseert de provincie en de leden gaan in gesprek met alle direct belanghebbenden. Samen bekijken ze welke maatregelen binnen het leefgebied van de wolf nodig zijn. Om zo schade door wolven te voorkomen. LTO Schapenhouderij en het Platform voor de kleinschalige schapen- en geitenhouders namen het initiatief hiervoor. De commissie heeft een technische norm ontwikkeld en subsidiebedragen voorgesteld, die zijn overgenomen door GS.

Is er bewust voor gekozen hier de FBE niet bij te betrekken? Of zijn zij er wel bij betrokken op de achtergrond?

Nee, focus ligt op preventie en niet op beheer.

Heb je nog andere aandachtspunten voor ons?

De wolvencommissie heeft een wolvenconsulent ter beschikking omdat de drempel voor veehouders voor het nemen van wolfwerende maatregelen te hoog is. Toch zijn wolfwerende rasters de beste manier om dieren te beschermen tegen de wolf. De wolvenconsulent van de commissie adviseert veehouders kosteloos over preventieve maatregelen. Daarnaast biedt hij hulp bij het aanvragen van subsidie. De focus ligt op de wolvenleefgebieden, maar ook daarbuiten kan zijn hulp worden ingeroepen.

Advies Faunateam:

Het opzetten van een Wolvencommissie en aanstellen van een Wolvenconsulent kan een oplossing zijn voor de toenemende aandacht voor wolvenzaken. Dan moet tevoren wel echt goed nagedacht worden over de meerwaarde, de taken, de omvang. Een instrument hoeft wellicht niet heel groots te zijn om toch nuttig te kunnen zijn. Eerder heb je (Mirjam) aangegeven hier terughoudend tegenover te staan omdat het aantal wolven in onze provincie gelukkig nog beperkter is dan in Gelderland. Tevens betekent instelling hiervan ook extra ambtelijk werk. De instrumenten genereren extra werk, dat is te voorspellen. Ze ontlasten niet.

3 - Wolvenplan en Wolveninformatiepunt

Binnen de Wolvenwerkgroep van het IPO wordt rond het vernieuwde Interprovinciaal Wolvenplan (2024) gesproken over de inrichting van een Wolveninformatiepunt. Het idee is dat het wordt ingericht zoals het Stikstofinformatiepunt, uitgevoerd door BIJ12.

Alle vragen kunnen bij dit Wolveninformatiepunt gesteld worden. De feitelijke info komt in zijn geheel op de BIJ12 site. Er wordt extra menskracht aangenomen als het zover is, met de juiste expertise.

Stand van zaken Wolveninformatiepunt: dit loopt via de route IPO Wolvenwerkgroep, werkgroep Natuurwetgeving, AACVP, BACVP. Planning iig voor oktober, dan moet het

Interprovinciaal Wolvenplan 2024 klaar zijn. De interprovinciale afstemming en financiering moet nog geregeld worden.

Advies Faunateam

Om een en ander te bespoedigen kun je tijdens de BACVP-vergadering de stand van zaken navragen. We zullen dit ook in de annotatie opnemen.

4- Klemmen zetten, zenderen en wolfwerende rasters

Klemmen (en vervolgens zenderen) van de wolf ligt gevoelig bij GS. Is dit kansrijk?

De kansrijkheid, en wat daarbij komt kijken, maakt onderdeel uit van een opdracht die we als provincies uit gaan zetten.

Wij hebben als Utrecht op ons genomen de eerste opdrachtformulering te schrijven tot het opstellen van een draaiboek voor het vangen en vervolgens zenderen van de wolf.

Klemmen is inderdaad geen makkelijke oplossing en zal zeker veel weerstand oproepen, bijvoorbeeld bij partijen als animal rights. Ook zijn er vergunningen voor nodig. Het uitzoeken hiervan maakt ook onderdeel uit van de opdrachtformulering. De uitkomsten van de uitvraag, een draaiboek, moeten te zijner tijd goed geïntegreerd worden in IPO-documenten. Zo moet het bijvoorbeeld een plek krijgen in de interventierichtlijn.

Citaat over klemmen uit PO stuk februari 2024

Klemmen als vangmiddel zijn niet genoemd als toegestaan middel in de Gelderse onderzoeksontheffing waar de Zoogdiervereniging gebruik van maakt. Het zijn op basis van de HRL en de Wnb verboden (a-selectieve) vangmiddelen. Voor het gebruik kan wel een omgevingsvergunning worden verleend maar deze zal, gelet op de status van dit middel, extra goed onderbouwd moeten worden.

Wolfwerende rasters zijn echt onontbeerlijk, goede rasters zijn heel belangrijk. Daarom voegen we dit onderwerp nog extra toe. ^{5.1.2.e} hoorden we al 'dat er nog een wereld te winnen is als het gaat om goed gebruik van wolfwerende rasters'. Ook in België wordt met wolfwerende rasters gewerkt en wordt ingezet op zorgvuldige aanleg van de wolfwerende rasters, zie dit artikel op nu.nl: [Wat Nederland kan leren ^{5.1.2.e} in het beschermen van vee tegen wolf | Wolf | NU.nl](https://www.nu.nl/wat-nederland-kan-leren-van-belgie-in-het-beschermen-van-vee-tegen-wolf-wolf-1448444)

Er is een Nederlandse stichting, Wolffencing Zuid Nederland (^{5.1.2.e} Noord-Brabant, Zeeland), die kan helpen bij het goed plaatsen van rasters. Dit werkt heel goed in Vlaanderen, zie het artikel. Deze stichting is nu niet actief in Utrecht.

Advies Faunateam:

Contact opnemen met Wolffencing Zuid Nederland om te vragen wat er nodig is om dit voor Utrecht te activeren. Financiële middelen zien te vinden, wellicht interprovinciaal, om dit te activeren.

5 - 'Wat als'-scenario's

Scenario 1: Wat als een wolf een kind (dood)bijt?

Welke mogelijkheden/handelingsacties hebben we dan?

In het Interprovinciaal Wolvenplan zijn interventierichtlijnen voor probleemsituaties en probleemwolven. Zie bijlage, de interventierichtlijnen zijn te vinden op pagina 9 tot en met 11.

Verschillende situaties en mogelijkheden zijn in deze interventierichtlijnen benoemd en aangeduid met kleuren waarbij de gele en rode staan voor probleemsituaties. In de 4^e kolom zijn 'maatregelen en doelen' benoemd.

In dit scenario is sprake van een crisissituatie en is het crisisteam van de provincie in charge. Partijen als ambulance, politie, burgemeester en CvdK zijn betrokken. Jij hebt als gedeputeerde geen directe rol (bescherming wolf), wel afstemming met CvdK (veiligheid, vergunningverlening, toezicht en handhaving (ook in samenspel met de RUD).

Citaat uit handelingsperspectief VNG:

In de praktijk is het verstandig om als provincie en lokale overheid samen te werken rond concrete situaties met wolven. De wettelijke verdeling van bevoegdheden roept vaak vragen omtrent interpretatie op, maar provincie en burgemeester sámen hebben alle bevoegdheden om adequaat te handelen. Door samen te werken, wordt onnodige discussie over bevoegdheden en rolverdeling voorkomen en wordt het optreden van zowel gedeputeerde als burgemeester makkelijker.

In deze situatie zijn er 2 mogelijke gevolgen:

1. er zijn ooggetuigen die gezien hebben dat het om een wolf gaat en weten waar de wolf naartoe is gegaan, de wolf is gelokaliseerd en
2. de wolf is op de vlucht geslagen.

In het eerste geval dat de wolf gelokaliseerd is en er zijn ooggetuigen, dan is afschot mogelijk. Dat kan op last van de burgemeester, via de gemeentewet. Burgemeesters weten dit vaak niet, (of willen dit niet weten) en zullen naar de provincie wijzen. Er zijn al heel wat instrumenten en informatie voor burgemeesters beschikbaar op dit onderwerp.

In de tweede situatie, als de wolf snel gevlucht is, blijft er sprake van een probleemwolf. Dan is de provincie aan zet. De wolf moet opgespoord worden, we moeten de juiste vergunning regelen (VVN). Deze procedure moet nog nader worden uitgezocht. Praktisch: Hans van Eijden zou afschot kunnen doen.

Advies Faunateam:

Concept persbericht klaar hebben voor als dit gebeurt?

Interprovinciaal en intern een crisis- en communicatiedraaiboek maken en klaar hebben liggen. Daarbij maken wij wel de aantekening dat dit wat ons betreft zoveel mogelijk interprovinciaal opgesteld moet worden, in lijn met het eerdergenoemde Wolveninformatiepunt. Het zou goed zijn als er een IPO-draaiboek komt waar wij zelf aanvullend ons eigen nader uitgewerkte provincie draaiboek aan kunnen koppelen of in op kunnen nemen.

Tevens is het advies om een 'vergunning op de plank' te hebben, de mogelijkheden daarvoor nemen we op met de collega's van VVN. Dit vergunningen deel maakt ook onderdeel uit van de opdrachtformulering die wij als Utrecht op ons hebben genomen, zie hierboven onder '4. Klemmen'.

Scenario 2: wat als een wolf een hond (dood)bijt

Achtergrondinformatie:

Een eigenaar moet goed zorgen voor de veiligheid van de eigen hond. Daar hebben we in onze laatste communicatie (provinciepagina in Huis-aan-Huis van 17 april) weer extra aandacht aan besteed en dat blijven we doen.

In het Interprovinciaal Wolvenplan zijn interventierichtlijnen voor probleemsituaties en probleemwolven. Zie bijlage, de interventierichtlijnen zijn te vinden op pagina 9 tot en met 11.

Verschillende situaties en mogelijkheden zijn in deze interventierichtlijnen benoemd en aangeduid met kleuren waarbij de gele en rode staan voor probleemsituaties. In de 4^e kolom zijn 'maatregelen en doelen' benoemd.

Bij dit scenario is minder sprake van een acute noodsituatie, wordt de politie niet gebeld op het noodnummer, maar het algemene nummer en is BIJ12 aan zet als het gaat om een DNA-analyse etc.

Indien hiertoe wordt besloten, kunnen het eerdergenoemde interprovinciale Wolveninformatiepunt bij BIJ12, een wolvencommissie en/of een wolvenconsulent hierbij een rol spelen door advies te geven.

Advies Faunateam:

Om te laten zien dat de provincie begaan is met de inwoners, dierhouders, hondeneigenaren en recreanten, kunnen we ervoor kiezen een interview met bijvoorbeeld een deskundige af te nemen voor het uitgebreidere artikel dat op de provinciepagina in de Huis-aan-Huis kranten in mei komt. Insteek: Empathie voor dierhouders (vee), hondeneigenaren, inwoners van de Heuvelrug en mensen (recreanten) die een wolf tegen zijn gekomen. Maar ook wijzen op eigen verantwoordelijkheid: honden aanlijnen, vee beschermen met rasters.

Aandachtspunt: Kan polariserend werken. Goed nadenken wie er geïnterviewd kan worden, welke deskundige het verhaal goed kan vertellen. Misschien iemand van BIJ12: aan de hand van de cijfers, monitoring, waarnemingen en tips.

Scenario 3: Wat als er vaker hond-wolf conflicten komen

Ook nu verwijzen we naar de interventierichtlijnen in het Interprovinciaal Wolvenplan voor probleemsituaties en probleemwolven. Zie bijlage, de interventierichtlijnen zijn te vinden op pagina 9 tot en met 11.

Als er vaker hond-wolf confrontaties of conflicten zijn, kan er sprake zijn van een probleemsituatie en is het belangrijk zo snel mogelijk advies in te winnen bij deskundigen.

Zodra de problemen heel erg gaan spelen in een bepaalde gemeente, kan daar een voorlichtingsavond georganiseerd worden. Daarbij is de gemeente in de lead voor de organisatorische kant (zaal, uitnodigingen, beveiliging etc). Wij kunnen onze bijdrage leveren aan de inhoud van het programma. We kunnen dit gaan inrichten naar voorbeeld van Gelderland. Stel dat besloten wordt voor een provinciale wolvenconsulent, zie eerder, dan kan diegene een objectieve spreker zijn op zo'n avond.

Aandachtspunt:

Vanuit de samenleving (agrariërs, dierhouders, grondeigenaren etc.) zien we nu al dat er steeds meer weerstand tegen de aanwezigheid van de wolf komt.

Een voorstel kan zijn om zo snel mogelijk een overleg te arrangeren met meest betrokken partners als TBO's, LTO, FBE, Den Treek en anderen. Tijdens het overleg kan besproken worden hoe we elkaar kunnen versterken in communicatie. Dit zou wellicht een opmaat naar een wolvencommissie kunnen zijn, dat kan je groots maken, maar wellicht ook klein en heel praktisch en uitvoerbaar.

Advies Faunateam:

Advies inwinnen bij deskundigen over de specifieke situatie waar het voorval heeft plaatsgevonden. Vaak is maatwerk nodig, niet elke situatie is hetzelfde. Verder: blijven inzetten op voorlichting en communicatie. Overleg en samenwerking met de betreffende gemeenten: wat te doen, wat doen we samen.

Scenario 4: Wat als de wolf een roedel krijgt

In de provincie Drenthe heeft deze situatie zich ook voorgedaan. Communicatie door middel van een persbericht:

Wolvenwelpen geboren in Midden-Drenthe

Er zijn wolvenwelpen gezien in Midden-Drenthe. Het gaat om minimaal vijf welpen. Dit blijkt uit waarnemingen die via monitoring in het gebied zijn verzameld. Het is de eerste keer dat er welpen zijn geboren in dit deel 5.1.2.e Eerder deze zomer werden er al wolvenwelpen gezien in een ander deel van de provincie Drenthe.

Waarschijnlijk gaat het om welpen van wolvin GW3011f, die voor het eerst in september 2022 in het gebied is vastgesteld. De identiteit van het mannetje is nog onbekend. Het kan gaan om GW2864m, die al vanaf juni 2022 regelmatig hier aanwezig is. Van wolf GW3250m is afgelopen periode voor het eerst vastgesteld dat hij in het gebied aanwezig is. Ook deze wolf zou de vader van de welpen kunnen zijn. Dit zal later blijken uit DNA-analyse van drollen van de welpen.

Wet Natuurbescherming

Op basis van de Wet Natuurbescherming roept de [5.1.2.e](#) op om de toegangsregels van de gebieden op te volgen om de kans op versterking van deze en andere jonge dieren zo klein mogelijk te houden.

Subsidieregeling landbouwhuisdieren

Een goede bescherming van landbouwhuisdieren met een wolfwerend raster is en blijft belangrijk. [5.1.2.e](#) stimuleert hoofdierhouders (hieronder vallen runderen, schapen, geiten, varkens, alpaca's, paarden en paardachtigen) te investeren in wolfwerende rasters en heeft om tegemoet te komen in de kosten een subsidieregeling.

Meer informatie:

Algemeen:

[5.1.2.e](#) [Wolf in Drenthe - 5.1.2.e](#)
BIJ12: [Alles over de wolf in Nederland \(bij12.nl\)](#)

Waarnemingen:

Heeft u een wolf gezien? Geef dit dan door aan het [Wolvenmeldpunt](#)

Wolf en mens:

Mocht u een wolf tegenkomen, volg dan de volgende adviezen op:
Wat moet ik doen als ik een wolf tegenkom? [Meer over wolf en mens \(bij12.nl\)](#)

Subsidie wolfwerende rasters:

Hoofdierhouders uit heel Drenthe kunnen deze subsidie aanvragen bij SNN via deze link: [Subsidieregeling wolfwerende rasters Drenthe 2023 | SNN](#)

Wolvenconsulent:

Wilt u als houder van een hoefdier of landbouwhuisdier praktisch advies over wolfwerende maatregelen? Neem dan contact op met de [wolvenconsulent](#).

Scenario 5: Wat als de wolf zijn eigen ding doet en op afstand blijft

Dan zijn we heel blij en doen we niets. Veren in zijn of haar donder 🐾

Bijlage: [5.1.2.e](#) (uit de kamerbrief van 12 april)

Grote predatoren

Op 17 oktober 2023 heeft uw Kamer een motie aangenomen waarin u de regering verzoekt om de essentiële rol van grote predatoren voor het functioneren van het ecosysteem mee te nemen in het toekomstbestendig maken van het natuurbeleid (Kamerstuk 36410 XIV, nr. 8). Zoals ik aan uw Kamer heb laten weten (Kamerstuk 36200 XIV, nr. 120) heb ik besloten een traject op te starten om het huidige systeem van faunabeheer tegen het licht te houden, om te komen tot een toekomstbestendig stelsel.

Met deze stelselwijziging streef ik naar een begrijpelijk stelsel met duidelijk perspectief voor het faunabeheer op de lange termijn. Grote predatoren worden als zodanig meegenomen in deze herziening van het faunabeleid. Tevens heb ik de provincies in de IPO-wolvenwerkgroep gevraagd te bezien op welke wijze ook zij de essentiële rol van grote predatoren voor het functioneren van het ecosysteem mee kunnen nemen in hun natuurbeleid. Ik beschouw deze motie hiermee als afgedaan.

Derogatiebeleid voor probleemwolven

Op 30 januari 2023 heeft uw Kamer een motie aangenomen die de regering verzoekt om te onderzoeken of het mogelijk is via een derogatiebeleid voor wolven in Nederland probleemwolven te identificeren en te verjagen of bejagen (Kamerstuk 21501-32, nr. 1615). Derogatiebeleid voor het verjagen en zo nodig doden van probleemwolven is onder de geldende regelgeving al mogelijk.

Artikel 16 van de Habitatrichtlijn, zoals geïmplementeerd in artikel 8.74k van het Besluit kwaliteit leefomgeving, bevat de mogelijkheid hiertoe. Het artikel geeft aan dat onder meer ter voorkoming van ernstige schade aan veehouderijen doden bij omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit kan worden toegestaan wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en op voorwaarde dat het doden geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Ook Frankrijk opereert binnen deze derogatiemogelijkheden van de Habitatrichtlijn en kent geen uitzonderingspositie binnen deze regelgeving.^[1] De Franse overheid heeft in haar beleid bepaald dat in Frankrijk aan de genoemde derogatievoorwaarden wordt voldaan.

Binnen deze juridische mogelijkheden zijn in Nederland de provincies bevoegd het derogatiebeleid rond de wolf uit te voeren en indien nodig een omgevingsvergunning voor ingrijpen bij probleemwolven af te geven. Daarbij wordt door provincies als uitgangspunt gehanteerd dat sprake is van een probleemwolf indien een dier meermaals goed beschermd vee heeft aangevallen. Ook kan er sprake zijn van een probleemwolf indien een wolf agressief reageert op mensen of wanneer een wolf, actief en bewust, meermaals mensen binnen 30 meter benadert en het afleren hiervan niet werkt of praktisch niet uitvoerbaar is.

^[1] [Le plan national d'actions \(PNA\) 2024-2029 sur le loup et les activités d'élevage présenté au Groupe National Loup | DREAL Auvergne-Rhône-Alpes \(developpement-durable.gouv.fr\)](#)

Richtlijnen ter verdere uitwerking van het omgaan met probleemwolven zullen worden opgenomen in het geactualiseerde Interprovinciaal Wolvenplan, dat naar verwachting van de provincies eind 2024 gereed zal zijn. Daarnaast is op initiatief van Nederland een overleg opgestart met buurlanden die te maken hebben met dezelfde populatie van de wolf. Eén van de onderwerpen waarover in dit verband gesproken zal worden, is de definitie van een probleemwolf. Hiermee heb ik invulling gegeven aan deze motie.

Procedure EU

De Europese Commissie (EC) heeft op 20 december 2023 een voorstel gepubliceerd om de beschermde status van de wolf onder het Verdrag van Bern te verlagen van 'strikt beschermd' naar 'beschermd'.^[2] Het doel van het voorstel is om meer ruimte en flexibiliteit te creëren in beheermaatregelen ten aanzien van de wolf, terwijl er onverminderd wordt gestreefd naar het bereiken en behouden van een gunstige Staat van Instandhouding voor de soort.

Het Verdrag van Bern is een verdrag van de Raad van Europa met als doel het behoud van (met name bedreigde) wilde plant- en diersoorten. Het verdrag is verwerkt in de 5.1.2.e en Habitatrichtlijn en in de Omgevingswet. In december 2024 is de jaarlijkse Standing Committee meeting van het Verdrag van Bern. Hier zal het voorstel worden behandeld als voldoende lidstaten het steunen. Over deze steun zal waarschijnlijk in het voorjaar van 2024 in de Milieuraad worden gestemd. Om te komen tot een afgewogen positiebepaling vanuit Nederland worden het advies van de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) en de visie van provincies en stakeholders meegewogen. Momenteel worden deze visies door mijn ministerie verzameld.

Verschillende provincies en stakeholders hebben mij al schriftelijk op de hoogte gesteld van hun visie. Ik zal ook met hen in gesprek gaan over de mogelijke positie van Nederland. Formele publicatie van het advies van de RDA is voorzien op 24 mei. Ik ben voornemens om op diezelfde dag uw Kamer mijn appreciatie van het advies van de RDA te sturen en u tegelijkertijd te informeren over de positie die Nederland voornemens is in te nemen over het voorstel van de EC. Dit is op tijd voor het Commissiedebat op 4 juni over de Milieuraad van 17 juni.

Een eventuele wijziging van de beschermde status onder het Verdrag van Bern heeft geen directe gevolgen voor de juridische bescherming van de wolf in Nederland. Totdat de Europese en nationale wetgeving is aangepast, blijft de wolf strikt beschermd in lijn met het huidige beschermingsregime van Habitatrichtlijn Bijlage IV. Als de wijziging van de beschermde status onder het Verdrag van Bern van kracht wordt, is het de verwachting dat de EC in 2025 een voorstel zal opstellen voor het overeenkomstig wijzigen van de Habitatrichtlijn.

Maatschappelijk draagvlak voor de wolf

In 2020 is onderzoek uitgevoerd naar het maatschappelijk draagvlak voor de hervestiging van de wolf in Nederland. Zoals aangekondigd in mijn brief over het wolvenbeleid (Kamerstuk 33576, nr. 357) heb ik opdracht gegeven om dit draagvlakonderzoek te herhalen. Dit onderzoek is nu gereed en stuur ik hierbij aan

^[2] [Proposal for a Council Decision on the position to be taken by the EU at the Bern Convention - European Commission \(europa.eu\)](#)

uw Kamer. Uit het onderzoek blijkt dat het draagvlak voor de wolf voor de hervestiging van de wolf in Nederland wederom is afgenomen. In januari 2020 vond 57% van de Nederlanders dat de wolf welkom is in Nederland; dit is gedaald naar 54% in oktober 2020 en nu naar 42%.

In 2020 waren Nederlanders overwegend positief over de wolf. In 2023 zijn de groepen mensen die positief zijn en mensen die bezorgd zijn over de wolf vrijwel even groot. Daarnaast blijkt dat een groter aantal Nederlanders, meer dan een kwart, neigt naar het vermijden van (natuur)gebieden waar wolven voorkomen. Belangrijkste argument hiervoor is de angst van mensen om wolven tegen te komen. Mensen die positief zijn over de wolf zien nog altijd de meerwaarde voor de biodiversiteit, terwijl mensen die bezorgd zijn over de wolf de aanvallen van wolven op vee als belangrijkste argument aanvoeren.

Meer Nederlanders weten relevante informatie te vinden over de wolf, echter missen zij informatie over hoe te handelen bij het tegenkomen van een wolf in natuurgebieden. Ik zet dan ook in, in overleg met provincies, op de totstandkoming van een zogenaamd landelijk informatiepunt wolf. Onderwerp van gesprek is onder andere de verdeling van verantwoordelijkheden en rollen.